

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Job C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelke, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keiser, Tiel; Dr H. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Landboom, Amsterdam; Dr S. O. Lee, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thij, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f1.95 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't buitenland en Ned.-Indië f2.— per jaar.

Advertentie: 20 cent per regel.

INHOUD: De Vrijmetselarij IV. — Uit de Schrift: Boed (Hooglied 5:10). — Kerkelijk Leven: Querido's Saul en David; De Vrije erluim; Gewoeligen apitater; Moed?; Kunst en kunst. Lanige kwaal. — Uit het Politieke en Sociale Leven: Het recht van strik IV. — Wijsbegeerte: In de school der wijsbegeerte. — Literatuur en Kunst: Paanen. — Zending en Evangelisatie: De scholen II. — Uit de Buitenlandse Kerken: — Kerknieuws.

DE VRIJMETSSELARIJ.

(Karakter.)

IV.

Nadat wij in het vorige artikel iets van haar opnemings graden en doel hebben meegedeeld, komen wij nu tot de vraag: maar wat is de Vrijmetselarij nu eigenlijk, wat is haar eigenlijke karakter, en door welke daden kenmerkt zij zich en tracht zij haar doel te bereiken? Is zij een genootschap, dat zijn leden maatschappelijk of zedelijk of geestelijk hooger opvoert, en verheft op de mensheid inwerkt? Laten wij eens nagaan of wij in hare geschriften op deze vragen een bevredigend antwoord kunnen vinden.

Is ze soms, om te beginnen, een vereniging van onderling hulpbetoon? Zoo beschouwen velen haar wel. Men ziet er dan in een onderling, vast aaneengesloten bond, om elkander op allerlei manier te helpen en te begunstigen. Let er maar eens op, zoo hoorde ik meermalen verzekeren, dat de leden der Loge, al gaan zij ook fulliet, er spoedig zoo maar weer bovenop zijn. Men weet niet waar ze het weg krijgen. Hun gangen zijn eenvoudig niet na te gaan. Het moet wel zoo wezen, dat ze elkander onder alle omstandigheden voortrekken en begunstigen.

Toch ontkennen zij zelf het met behaardheid. Prof. Mr G. André de La Porte schrijft er van: „Niets minder is waar. De beginselen der Vrijmetselarij schrijven den macons in 't algemeen menschenliefde en hulpvaardigheid voor. Daarom staan zij velen, die in nood verkeerden, met raad en daad bij. Ook aan niet-Vrijmetselaren komt deze hulpvaardigheid ten goede. Hoe zou het ook anders kunnen bij het streven der Orde naar zedelijke opheffing en verbodering van het gansche menschedom! Doch wie zal het den Vrijmetselaren ten kwade duiden, dat zij in de eerste plaats den noodlijdenden broeder bijstaan? Niemand kan verwachten, dat zij vreemden eerder zullen helpen, dan hen, die hun naasten zijn door vriendschap en geestesverwantschap". Maar niet zijn medebroeder onverdiend boven anderen voortrekken! Dan zou hij vaak in strijd komen met zijn plicht als mensche. Een dergelijke partijdigheid zou niet strekken om „weg te nemen wat menschen van menschen scheidt en de geesten en gemoederen verdeelt". „De orde", zoo verklaart hij verder, „bestaat niet ten bate van hare eigen leden, maar van het gansche menschedom. Wie meent door zijn toedoen een voordeel te verkrijgen te sluiten, zal licht bedrogen uitkomen. De Vrijmetselaar pleegt aan de Orde meer te geven dan van haar te ontvangen."

Ziehier het getuigenis van een meester-Vrijmetselaar zelf. Wij geven het karakter, om objectief te zijn, lieft zooveel mogelijk met hun eigen woorden weer. Het komt dan hierop neer, dat geen eigen belang, maar de reinste naastenhefde hen drijft. Menschenliefde en hulpvaardigheid, zedelijke opheffing en verbodering van het menschedom, de plicht van elk mensche als mensche, zijn het diepste streven van den Vrijmetselaar. En dat zij dan „in de eerste plaats den noodlijdenden broeder bijstaan" kan niemand hen kwalijk nemen. Dat ligt in den aard der zaak. Dat brengt de saamhorigheid mee. Niet als vooropgesteld doel, maar als onopzettelijk gevolg!

Draagt haar arbeid dan meer een maatschappelijk of philanthropisch karakter?

Neen, zoo schrijft Mr J. H. Carpentier Altling in „Kerk en Secte", dat is haar streven ook niet. De Orde heeft in de twee eeuwen van haar tegenwoordigen vorm, „geen aanwysbaar werk verricht".

Wel zoo nu en dan eens! Als een of andere instelling van maatschappelijk nut niet zonder den steun der Vrijmetselarij tot stand kon komen! Zoals bijv. het Doofstommeninstituut te Amsterdam, de Alexanderstichting te Bennekom, het tehuis voor heel en half-verwaarloosde wezen te Amsterdam, enz.

Maar dat bleef toch steeds uitzondering. En had het plaats, dan werd zulk een stichting zoo spoedig mogelijk losgelaten, om op eigen wieken te drijven. De Orde acht zich niet het meest geschikt voor zulk een werk. Haar arbeid draagt geen technisch-maatschappelijk karakter. Daarin voelt zij zich niet bedreven.

En toch is zij voor de maatschappij van groot belang! Want zij is een vereenigingspunt van Vrijmetselaren, bestemd tot leer en oefenplaats en zij streeft er naar om „aan de maatschappij menschen te leveren, die de betrekkingen van hun mensche-zijn hebben leeren begrijpen en die ernstig voornemens zijn hun roeping in de maatschappij te vervullen. Nooit zal men dan ook de Loge of de Orde, het geheel van Loges, als lichaam in de wereld zien optreden of het moest zijn om financieelen steun te verleen aan eenig algemeen maatschappelijk werk".

Of is zij voornamelijk of uitsluitend een godsdienstig genootschap? Antwoord: De Vrijmetselarij zegt, nog wel te gelooven in het bestaan van God als den grooten Bouwheer des heelals maar wil van een bepaalden godsdienst niet een welomschreven belijdenis niet weten.

Wilsen Geysbeek schreef in zijn „Geheimen der Vrijmetselarij opgelegd", blz. 12: „De grootste dwaasheid, waartoe de mensche kan vervallen, is ongetwijfeld, het bestaan te ontkennen van een Opperwezen, den eersten en eenigsten oorsprong van alles, een wezen, dat als een liefderijk Vader voor het onderhoud en welzijn zijner kinderen zorgt".

Een bladzijde verder: „Godsdienst", zegt broeder Hutcheson, „was het oorspronkelijk grondbeginsel, hetwelk onze Orde vestigde. De dienst van den eenigen, Waren God onderscheidde ons van het overige menschedom; onze voorgangers spoorden het bestaan eener Godheid op uit de wonderen der uitgebreide natuur; de Orde des Heelals ontdekte hun een Opperste Wijsheid, de met sterren bezaaide hemel verkondigde hun de macht, de jaargetijden en hare verwisselingen de goedheid, en het dierlijke leven de toegankelijkheid van God", enz. Een zuiver natuurlijke godsdienst, die van geen zonde en genade en dus ook van geen Christus, maar alleen van een Opperwezen, of, zooals men in de werken der Vrijmetselarij telkens leest, van een Opperbouweheer des heelals, wil weten. Zoo schreef Geysbeek in 1831.

Maar wat zegt men dan nu van het godsdienstig karakter der Loge? Wij zijn nu bijna een eeuw verder en geven daarom nog even aan Dr Zuidema het woord. Op de tegenwerping, dat de Vrijmetselarij den godsdienst in het algemeen en het Christendom in het bijzonder bestrijdt, merkt hij op, dat dit slechts in enkele Loges, maar niet in het algemeen het geval is. Hij stemt toe, dat het Groot-Oosten in Frankrijk (in 1877 reeds) de aanroeping van den „Grand Architecte de l'Univers" d.i. van den „Grooten Bouwheer des Heelals" heeft afgeschaft; en ook dat de Godloochenars in Frankrijk de overhand hebben, maar „dat is de schuld van het Ultramontanisme, dat alle ontwikkelde, die geen anderen godsdienstvorm kennen, van allen Godsdienst afkeerig maakt". Maar in Protestantse landen als Engeland, Amerika, Zweden, Denemarken, Duitschland en Nederland is de Loge meer

of min godsdienstig en kerkelijk. Wel heeft men ook in Nederland voorgesteld de aanroeping van den Opperbouweheer af te schaffen, maar dat voorstel is niet aangenomen. En wel zijn er heel wat atheïsten (godloochenars) onder de leden der Orde, maar daar tegenover staat, dat er ook heel wat predikanten onder zijn, zoo merkt hij op.

De Loge wil dus alleen in het algemeen van een natuurlijke godsdienst weten, maar niet van den geopenbaarden godsdienst der Schrift, niet van het Christendom als den eenigen Verlossingsgodsdienst, niet van Christus als Zaligmaker, want zij kent geen zonde en geen schuld, en kweekt dus ook geen behoefte aan genade en verzoening. Het is een soort godsdienst van zelfontwikkeling en deugd. Genoeg echter op dit oogenblik. In het volgende artikel geven wij nader ons oordeel.

Maar wat is de Vrijmetselarij dan wel?

Wij hebben verschillende werken nagelezen, van voor- en tegenstanders beide, moest echter van voorstanders, om op deze vraag een duidelijk antwoord te krijgen. Maar wat zij ons geven is zeer poover. Niet anders dan een reeks van algemeene uitdrukkingen, van mooie en verheven klanken als wereldburgerschap, veredeling der menscheid, beschaving en ontwikkeling, waarheidsliefde en gemeenschapszin, humaniteit en verdraagzaamheid, waardoor wij echter niet veel wijzer worden.

Laten daarom de vooraanstaande mannen der Loge het ons zelf eens zeggen, wat haar karakter eigenlijk is. Misschien, dat wij er dan eenig begrip van krijgen.

Alexander Adam schrijft in „De Geheimen der Vrijmetselarij", blz. 12 v.v.: „Wanneer wij ons zelf de vraag stellen: „Wat is de Vrijmetselarij in haar innerlijkst wezen?", dan geeft Falk in Lessing's beroemd gesprek ons het vreemdheid antwoord: „Iets dat zelfs zij, die het weten niet kunnen zeggen". Want, zoo gaat hij zelf dan voort, niet altijd kan men, wat men zelf goed weet, zoo duidelijk in woorden uitdrukken, dat een ander er de juiste voorstelling van krijgt. En Falk schijnt het punt in kwestie juist gezegd te hebben, „want de Vrijmetselarij is... geen eigenlijk gezegde leer, noch wetenschap, maar een kunst, die enkel geestelijke stof behandelt; die daarom niet in woorden volledig kan onderwezen en geleerd, maar die integendeel door persoonlijke deelneming en ijverigen arbeid in den Vrijmetselarsbond, in den omgang met broederen moet worden verkregen en tot levensbeginsel gemaakt".

En op blz. 17 omschrijft hij dan nader haar karakter aldus: „De humaniteit als het beginsel, het einddoel, het uitsluitend voorwerp, en de groote zedelijke macht is in één woord het wezen der Vrijmetselarij" een definitie, welke hij van een der Duitse Loges (zur edlen Aussicht) overnam. En een andere, uit de statuten der Groot-Loge „de Zon" te Bayreuth, aangehaald, luidt: „De bond der Vrijmetselaren is eene menscheijk-broederlijke vereeniging van vrije mannen, tot verdediging en aankweeking van ware humaniteit".

Maar wat is dan die ware humaniteit? Op den klank afgaande, verklaart Alex. Adam, kunnen wij zeggen: „Humaniteit is de samenvatting van al het humane, d.i. van al het menscheijke, van alles wat den mensche aangaat, hem betaamt en met zijn waarde en bestemming strookt".

„De humaniteit omvat... alles wat den mensche eerst waarachtig tot mensche stempelt, het zuiver algemeen menscheijke". Zij is de „tegenvoeter van onbeschoftheid en beestachtigheid"... „de machtinge drijfveer, die den mensche uit de enge banden van eigenliefde en zelfzucht vrijmaakt".

„Om kort te gaan, wij begroeten in haar de moeder van alle ontwikkeling, beschaving, lydzamenheid..., de bron der werkdadige liefde, der heldhaftige edelmoedigheid... de kweekster van al wat waar, schoon en goed, grootsch en verheven